

SAFO er en paraplyorganisasjon for Norges Handikapforbund (NHF), Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU), Norges Handikapforbunds Ungdom (NHFU), Angstforeningen og Foreningen Norges Døvblinde (FNDB).

Vår felles visjon er likeverd og likestilling for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Organisasjonene samarbeider om å gjøre FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne til en realitet i Norge.

Til Kultur og likestillingsdepartementet
Mail: postmottak@kud.dep.no

Oslo, den 23. september 2025

Saksbehandler: Janne Skei

HØRINGSUTTALELSE – Forslag om å opprette et meklingstilbud for diskrimineringsaker mm.

SAFO takker for muligheten til å gi innspill til forslaget om å opprette et meklingstilbud i diskrimineringsaker.

Overordnet mener SAFO at det å utvide tilgangen til håndhevingsapparatet i diskrimineringsaker gjennom et meklingstilbud, kan bli et godt tilskudd til aktuelle prosesser som benyttes for å avdekke og adressere diskriminering. Selv om saksbehandlingstiden i nemda nå er redusert fra et nivå på over to år, er den allikevel ennå på godt over 8 måneder.

SAFO støtter departementets vurdering av at utvidelsen av lavterskeltilbud ved behandling av diskrimineringsaker, gitt at det utformes funksjonelt, kan bidra til raskere og noen ganger bedre løsninger i klagesaker. Dersom meklingstilbudet avhjelper saksbehandlingstiden positivt i nemdas behandling av klagesaker, kan det redusere den trusselen mot rettssikkerhet som lang saksbehandlingstid kan utgjøre.

Selv om SAFO på generelt grunnlag er positive til innføring av et slikt meklingstilbud er vi opptatt av at ordningen må utformes og praktiseres på en måte som ikke reduserer eller undergraver positive effekter. Nedenfor følger utdypende kommentarer knyttet til dette.

SAFO sine innspill oppsummert

- Tilbudet om mekling må være fullstendig frivillig, uten krav om mekling i forkant av klagesaksbehandling
- Klager må ha adgang til å ha med advokat og tilbud om fri rettshjelp når forutsetningene for dette er oppfylt
- Dersom klager føler behov for personlig støtte i en krevende situasjon, bør vedkommende også ha mulighet til å ta med en selvvalgt støttespiller
- SAFO er skeptisk til at meklingsresultatet skal få rettskraft som rettsforlik
- SAFO er kritisk til oppsatte minimumskrav til klager. Kravet om hvorfor handlingen etter klagers syn utgjør brudd på regelverket, bør skrotes.
- Henleggelse av saker som ikke egner seg for nemndbehandling kan ta bort muligheten for juridisk vurdering for personer med små ressurser og liten tilgang til rettssystemet.
- SAFO støtter departementets forslag om at nemndas ledere skal gis myndighet til forenklet behandling av åpenbare bruddsaker.

Maktforholdet mellom partene

SAFO representerer funksjonshemmede og pårørende med varierende utfordringer knyttet til diskriminering og barrierer i samfunnet. Å utsettes for diskriminering påvirker grupper og det påvirker enkeltmennesket. Konsekvensene kan være omfattende og vanskelige. Individuelle forutsetninger gjør noen mennesker ekstra sårbare for vanskelige livssituasjoner og sammen med opplevd diskriminering kan situasjonen bli svært krevende å takle.

Krav om mekling før klagesaksbehandling eller Frivillig tilbud

Det er nødvendig at tilbudet om mekling blir helt frivillig. Vi henviser til den ulikheten i maktforholdet som i mange tilfeller finnes mellom Klager og innklagede, og hvordan dette kan gi press knyttet til tilbudet om mekling. I en sårbar situasjon er motstandskraften mot hva andre signaliserer redusert, og et krav om mekling kan gi utilbørlig press og ende i at man gir etter for avtaler man egentlig ønsket å avslå.

Adgang til å ha med en advokat

Hva som innebærer brudd på lover og regler om diskriminering er ikke nødvendigvis like enkelt å fastslå. Det er en fordel å vite hva som er de juridiske vurderingskriteriene og hvor eventuelle grenser går. Da blir det enklere å trekke frem og legge vekt på de vesentlige poengene. I situasjoner med klagesaker om diskriminering er maktforholdene gjerne ujevne, og det vil være viktig å kompensere for et slikt misforhold. Vi ser det derfor som vesentlig at klager kan ha anledning til å ta med seg en advokat, og ha tilgang til fri rettshjelp.

Adgang til å ha med en person som kan være støtte i en krevende situasjon

Opplevd diskriminering og det å stå i en klagesak, i tillegg til ekstra sårbarhet, fordrer ikke bare tilgang på juridisk kompetanse, men kan også føre til behov for psykisk/ moralsk støtte fra personer som man føler seg trygg på. Dette kan være pårørende, verger, venner eller andre som klager ønsker skal ta del i slike meklingsrunder. Det må derfor også være mulig for personen som mener seg diskriminert, i tillegg til en eventuell advokat, å kunne velge en person som vedkommende mener kan bidra som støttespiller i meklingsrunden(e).

Skal resultat av mekling få rettskraft som rettsforlik?

Med referansen til kommentarene om ubalanse i maktforhold vil vi igjen understreke hvor krevende en slik situasjon kan oppleves. Vi representerer grupper som kan betegnes som svært sårbare, men dette har også et individuelt perspektiv. Det kan påvirke personer som er utslitte med lite reservekapasitet, og det kan gå ut over grupper av mennesker som er lite vant med å stå i uenigheter og eventuelle konflikter. Det er ikke vanskelig å se for seg situasjoner hvor man er så desperat etter å trekke seg ut at man går med på ting som man egentlig ikke skulle. Ved en rettskraft som rettsforlik mister man angreretten. Da skal man være svært sikker på at resultatet korresponderer med en frivillig løsning.

Klagene

Kultur- og likestillingsdepartementet foreslår enkelte prosessuelle endringer knyttet til klager. Nedenfor gir SAFO våre vurderinger.

Innføring av minimumskrav til Klager

Departementet er i høringsnotatet også opptatt av å begrense antallet åpenbart ubegrunnede klager. De foreslår et sett minimumskrav til klagens innhold. Følgene krav listes i forslaget:

- Klagers navn og adresse
- Om klagen er gitt på egne vegne eller på vegne av andre
- En kort beskrivelse av handlingen klager mener er diskriminering, trakassering og/eller gjengjeldelse og når handlingen fant sted og hvorfor handlingen etter klagers syn utgjør brudd på regelverket
- Klagers syn på den videre behandlingen av saken gjennom mekling

SAFO vil sterkt understreke: Mennesker som mener seg diskriminert har høyst forskjellige forutsetninger. For en del vil ikke ovenfor stående by på nevneverdige utfordringer. Det vil allikevel finnes personer som vil kjenne dette som en uoverstigelig hindring. Noen kan kjenne på urettferdighet, trakassering og gjengjeldelse uten å helt sikkert vite om det er brudd på regelverket om forbud mot diskriminering. De vil ha liten eller ingen kjennskap til lovverk, langt mindre kunne gi en beskrivelse av hvorfor det er brudd på regelverket. Selv om saken ikke belyses i klagen med hvorfor og hvilket lovverk, men bare gir en kort beskrivelse av handling, kan saken allikevel ved hjelp av nærmere gjennomgang fremstå som en klar diskrimineringssak. Da må ikke manglende formell informasjon på grunn av begrenset kunnskap hos klager, bli en flaskehals mot klagebehandling.

Henleggelse av saker som ikke egner seg for nemndsbehandling

Her viser departementet blant annet til saker som forutsetter en bevisførsel langt utover det som er mulig innenfor nemndas rammer. Funksjonshemmede har i gjennomsnitt lavere inntekter og større kostnader enn gjennomsnittsbefolkningen. De har mindre tilgang til rettsapparatet enn andre og for enkelte grupper er kompetansen på hvordan finne frem i systemer og få oppreisning i saken hvor loven er brutt, svært begrenset. Dette kan blant annet være tilfellet for utviklingshemmede. Noen har en verge, men enkelte er prisgitt verger som mangler tid og interesse for å gå inn i tidkrevende saker. Da er det viktig å ha tilgang til et lavterskeltilbud som kan gi muligheter også ved tilfeller der det går med tid til omfattende bevisførsel. Vi forstår at henleggelse av tidkrevende saker kan frigjøre tid til annen saksbehandling og redusert saksbehandlingstid. Det er imidlertid viktig at man her kan foreta skjønnsvurderinger hvor sakenes karakter kan sees opp mot individuelle ressurser og muligheter for oppreisning i andre rettsprosesser.

«Åpenbare brudd» saker

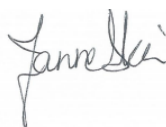
SAFO støtter departementets forslag om at nemndas ledere skal gis myndighet til forenklet behandling av åpenbare bruddsaker. Dette vil bidra til rask saksbehandling og et kjapt resultat for den som klager samt mulighet for raskere saksbehandling i andre klagesaker.

Med vennlig hilsen

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner - SAFO

Tom Tvedt
Styreleder

Janne Skei
Daglig leder

